

Asia: VN/14164/2024

Asemanhaltijan tehtävien järjestäminen Suomessa

Lausuntopyynnön kysymykset

1. Haluatteko esittää yleisiä huomioita arviomuistiolounnoksesta?

Vanhus- ja Lähimmäispalvelun liitto VALLI ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asemanhaltijan tehtävien järjestämisestä. VALLI ry haluaa korostaa erityisesti Ikääntyneiden ja vanhojen ihmisten yhdenvertaisia toimintamahdollisuuksia niin asemilla kuin niiden välittömässä läheisyydessä liikkuessa kuin myös muissa aseman pitämiseen liittyvässä toiminnassa, mm. tosiasiallisesti esteettömän ja saavutettavan matkaketjun osalta.

VALLI katsoo, että tosiasiallisen esteettömyyden kannalta on ensisijaisesti tärkeää huolehtia siitä, että asemanhaltijan tehtävät on yksiselitteisesti määritelty, jotta asemanhaltijaan kohdistuvat oikeudet ja velvollisuudet voidaan kohdentaa oikein. Tässä tulee huomioida se, että vastuullisuus tulee olla mahdollisuuksien mukaan tiedossa, jotta vasta valituksien kautta tapahtuvalta vastuullisuuden selvityksiltä vältyttäisiin.

Koska asemaympäristöjen monitoimijuus vaikeuttaa yksittäisen asemanhaltijan määrittämisestä, on ehdottoman tärkeää, että asemalla tapahtuvien toimintojen ja asemien välittömän ympäristön osalta asemanhaltijan tehtäviä koordinoidaan tehtäväkohtaisesti. Jos jollakin asemalla ei hajautetun mallin takia ole jotain tiettyä palvelua/toimintoa, on näihin liittyvien vastuiden osalta erikseen määriteltävä toiminnosta vastaava taho. Tällaisena toimintona voidaan pitää mm. avustajapalveluita, joiden osalta on määriteltävä kuka viime kädessä vastaa kyseisillä asemilla tarvittavien palveluiden järjestämisestä. Tässä on huomioitava myös monitoimijaympäristössä toimivien palveluntuottajien osuus (esim. junaseisakkeella tarvittavista junaan nousemiseen/junasta poistumiseen avustajapalveluista vastaava taho olisi todennäköisesti kyseisen junan liikennöitsijä ja vastaavasti esim. kyseiseltä asemalta toimivien jatkokyytien osalta jatkokyydin palveluntarjoaja. Aseman tai seisakkeen esteettömyydestä myös poikkeustilanteiden, kuten remonttien ja sähkö- ja verkkokatkosten aikana, vastaisi tässä tilanteessa asemanhaltijan tehtävissä erikseen määritelty taho.) Tieto siitä, kuka kyseisen aseman tehtävistä vastaa tulisi olla sekä asemalla että mahdollisissa asemankäyttöön liittyvissä digitaalisissa palveluissa selkeästi ja tosiasiallisesti esteettömästi ja saavutettavasti saatavilla.

Kun puhutaan ikääntyneiden ja vanhojen ihmisten tarpeista asemankäyttöön liittyen, on huomioitava, että asemanhaltijan tehtäviä ei tule määrillä pelkästään järjestelmän tarpeita lähtien vaan ennemminkin järjestelmän käyttäjien tarpeista käsin. On varmistettava, että asemapalveluiden käyttäjä saa jokaisessa tilanteessa tarvitsemansa avun ja hänen oikeusturvansa toteutuu. Ikääntyneiden ja vanhojen ihmisten osalta on huomioitava, että niin esteettömyyden kuin saavutettavuuden vaatimukset korostuvat toimintakyvyn heikentyessä. Tämä koskee niin asemalle saapumista kuin asemalta kulkuväineeseen nousua ja sieltä poistumista kuin myös tarvittavien lippuvalveluiden tosiasiallista saavutettavuutta ja kognitiivista ymmärrettävyyttä. Erittäin tärkeää on huomioida myös erilaisten kylttien ja kuulutusten tosiasiallinen saavutettavuus ja esteettömyys myös poikkeustilanteissa. Jos asemalla/ seisakkeella ei ole olemassa lipunostomahdollisuutta niin tulisi olla liikennepalveluntuottajan vastuulla huolehtia, että kyseiset asemat ovat myös niiden matkustajien hyödynnettävissä, jotka esimerkiksi eivät pysty matkalippua sähköisesti hankkimaan/jotka eivät korkean ikänsä ja/tai muistisairautensa tai näihin verrattavissa olevien syiden takia käytä digitaalisia palveluita. Aseman ympäristön tosiasiallisesta esteettömyydestä tulee myös huolehtia sekä liikkumisen, että esim lippuautomaattien osalta.

Asemilla on kiinnitettävä erityistä huomiota odotustilojen esteettömyyteen. Tämä on erityisen tärkeää Suomen vaihtelevissa sääolosuhteissa. Ikääntyneen henkilön voi olla mahdotonta odottaa avustajan kutsupaikalla ulkona talviolosuhteissa tai vastaavasti kesällä kuumassa auringossa. Odotustilat varsinkin avustettavien matkustajien osalta tulisikin järjestää sääolosuhteista suojattuun tilaan sekä niihin on järjestettävä tarvittavat penkit yms.

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry:ssä edistämme vanhojen ihmisten oikeuksia, osallisuutta ja hyvinvointia valtakunnallisesti. Tuemme toiminnassamme ikääntyneiden moninaisuutta, teknologiavalmiuksia ja kansalaistoimintaa sekä kannustamme sukupolvien väliseen yhteistyöhön. Tuomme yhdessä jäsenyhteisöjemme kanssa kuuluviin vanhustyön ja vanhojen ihmisten äänen. Luomme ja ylläpidämme alan verkostoja

a) Säännöt oikeudesta kuljetukseen

-

b) Avunanto rautatieasemilla ja junissa sekä avunannon edellytykset

-

c) Tiedot lähimmistä asemista, joilta on saatavissa avustamispalvelua

-

d) Liikkumisvälineiden, apuvälineiden ja avustavien koirien korvaaminen

-

e) Henkilöstön koulutus

-

f) Matkustajien henkilökohtainen turvallisuus

-

g) Valitusten käsittelymenettelyt

-

h) Palvelujen laatuvaatimukset

-

i) Matkustajien oikeuksista tiedottaminen

-

j) Sopimus junaan pääsyä helpottavien laitteiden tarjoamisesta ja hallinnasta sekä avun ja vaihtoehtoisten kuljetusten tarjoamisesta

-

k) Avun tarjoaminen laitteiden huollon aikana

-

l) Kirjalliset toimintaohjeet ja käytösäännöt

-

m) Kuulemismenettely asemien rakentamisessa

-

n) Liikuntarajoitteisten henkilöiden kuljetusta ja avustamista koskevien tietojen käsittely

-

o) Asemalla tapahtuva tiedottaminen

-

p) Rautatieasemien esteettömyyttä koskevat tiedot ja tiedon päivittäminen

-

q) Asemanhaltijan mahdolliset uudet tehtävät:

- **Matkustajien oikeuksia koskevat velvoitteet, joita on ehdotettu laajennettaviksi multimodaalisiin matkustajaliikennekeskuksiin (yllä kohdat a, b, e, h ja i, kommentit voi esittää myös nykyisten velvoitteiden kommentoinnin yhteydessä)**
- **Kokonaan uudet asemanhaltijalle mahdollisesti osoitettavat velvoitteet (matkustajien kanssa käytettävät viestintävälineet, keskitetyt yhteyspisteet multimodaaleissa matkustajaliikennekeskuksissa, asemien minimivaihtoajan määrittely)**

-

3. Arviomuistioluonnoksen yhteenvedossa on esitetty neljä karkeaa etenemisvaihtoehtoa. Mikä muistiossa tarkemmin kuvatuista alustavista etenemisvaihtoehdoista olisi mielestänne toimivin?

- 1. Asema-alueiden omistusta tai asemien sopimus pohjaista hallinnointia keskitetään ja nämä toimijat määritetään lainsäädännössä asemanhaltijoiksi koko Suomessa tai tietyillä asemilla.**
- 2. Asema-alueiden omistajat määritetään asemanhaltijoiksi lainsäädännössä.**
- 3. Asemanhaltijaa ei määritetä lainsäädännössä, mutta asemanhaltijan lakisääteiset tehtävät osoitetaan tarvittaessa lainsäädännössä tehtäväperusteisesti tietyille toimijoille.**
- 4. Asemanhaltijaa ei määritetä lainsäädännössä eikä asemanhaltijan tehtäviä erikseen osoiteta toimijoille, vaan asemanhaltijan EU-asetuksen mukaisten tehtävien hoitamiseen puututaan tarvittaessa tapauskohtaisesti valvonnan keinoin.**

-

4. Mikä on näkemyksenne etenemistavasta 1? Millaisia vaikutuksia tällä etenemistavalla olisi?

-

5. Mikä on näkemyksenne etenemistavasta 2? Millaisia vaikutuksia tällä etenemistavalla olisi?

-

6. Mikä on näkemyksenne etenemistavasta 3? Millaisia vaikutuksia tällä etenemistavalla olisi?

-

7. Mikä on näkemyksenne etenemistavasta 4? Millaisia vaikutuksia tällä etenemistavalla olisi?

-

8. Puuttuuko arviomuistioluonnoksesta näkemyksenne mukaan jokin etenemisvaihtoehto? Miten arvioitte sen vaikutuksia verrattuna arviomuistiossa esitettyihin etenemisvaihtoehtoihin?

-

9. Haluatteko täydentää tai korjata arviomuistioluonnoksessa asemanhaltijan lakisääteisten tehtävien valvonnan nykytilasta tai muutostarpeista esitettyä?

-

10. Onko teillä muita kommentteja, jotka toivotte huomioitavan muistiossa kuvattujen asemanhaltijan lakisääteisten tehtävien järjestämisessä?

-

Kankkonen Tom
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry